

During the study, a number of theoretical and empirical methods were used: analysis, generalization, systems method, observation, study of the results of junior schoolchildren.

Analysis of the psychological and pedagogical literature has shown that the problem of developing pupils' critical thinking has always been relevant. Critical thinking is defined as a process that should begin with a problem statement, continue with the search for and understanding of information, and should end with a decision to solve a problem.

It is established that implementation of critical thinking strategies allows to form the communicative competence of junior pupils, creates comfortable conditions for their self-determination and self-improvement. As a result of working with pupils' critical thinking, they develop the ability to self-assess the phenomena of the surrounding reality, the received information, scientific knowledge, opinions and statements of other people; the ability to see positive and negative aspects of different views is formed, creative abilities are developed, intellect is enriched.

Application of pedagogical strategies of critical thinking meets the requirements of the National Doctrine of Education Development of Ukraine for the transition to a new type of humanistic and innovative education.

In conditions of the modern educational space it becomes possible to form an active personality, prepared for future life communication, able to solve problems and make concrete decisions in the changed circumstances of communication.

Further scientific research requires the study of the purpose, content, methods and forms of critical thinking development in students of other ages.

Key words: *critical thinking, junior schoolchildren, personality, strategy, new Ukrainian school, competence, self-realization, development, problem solving, non-standard situations.*

УДК 378

Гання Подосиннікова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-6123-4845

Дар'я Огієнко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-6795-8123

DOI 10.24139/2312-5993/2020.07/191-208

МЕТОДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНГЛОМОВНИХ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ПЕРІОДИЧНИХ ОН-ЛАЙН ВИДАНЬ ЯК МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

У статті надано методичну характеристику англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування компетентності в читанні учнів профільної школи. Також обґрунтовано доцільність використання

англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування компетентності в читанні учнів профільної школи, розглянуто характеристики автентичності таких текстів і наведено відповідні приклади (на матеріалі програми 10-11 класів закладів загальної середньої освіти), висвітлено доречність використання прийомів інтерактивного навчання іноземних мов у процесі формування компетентності в читанні учнів профільної школи з використанням автентичних текстів періодичних он-лайн видань.

Ключові слова: методична характеристика, автентичні тексти англомовних періодичних он-лайн видань, англомовна компетентність у читанні, інтерактивне навчання іноземних мов, профільна школа.

Постановка проблеми. Метою оволодіння іноземною мовою учнями профільної школи (ПШ) є формування всіх компонентів англомовної комунікативної компетентності, зокрема формування компетентності в читанні на визначеному програмою рівні. За новим освітнім стандартом, *профільна школа* – це академічне навчання на старшому ступені в закладі загальної середньої освіти «із поглибленим вивченням окремих предметів з орієнтацією на продовження навчання в університеті; професійне навчання, яке поряд зі здобуттям повної загальної середньої освіти забезпечує отримання першої професії (не обмежує можливість продовження освіти)» (Гриневич, 2016, с. 23). Одним із базових принципів формування іншомовної комунікативної компетентності учнів ПШ є культуро-спрямоване оволодіння іноземною мовою (Бігич, 2013, с. 110), що забезпечується за допомогою використання автентичного матеріалу різних типів. Відповідно, використання текстового матеріалу, спеціально відібраного з автентичних джерел, до яких належать, зокрема, англомовні періодичні он-лайн видання, повністю корелює з напрямом розвитку сучасної методики формування компетентності в читанні учнів ПШ.

Аналіз актуальних досліджень. Багато сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників присвятили свої праці методичній характеристиці автентичних текстів як матеріалу для формування іншомовної компетентності в читанні в закладах загальної середньої та вищої освіти (Ю. Г. Безвін, О. В. Бирюк, Н. Ф. Бориско, Ю. В. Британ, Т. О. Вдовіна, О. Д. Вокуєва, Н. Д. Гальскова, Н. І. Гез, Л. Я. Зеня, І. О. Зимня, О. Г. Квасова, О. В. Кміть, С. Ю. Ніколаєва, О. Ю. Паніна, Є. І. Пассов, Г. І. Подосиннікова, Г. В. Рогова, В. Л. Скалкін, Н. К. Скляренко, І. В. Смотров, С. К. Фоломкіна, В. В. Черниш, А. М. Щукін та ін.).

У світлі вимог сьогодення значна увага приділяється використанню в навчанні іноземної мови можливостей, які надають інформаційно-комунікаційні технології, сервіси Веб 2.0, котрі, зокрема, забезпечують роботу

англомовних періодичних он-лайн видань як джерела автентичних текстів (А. М. Гольдин, Е. Д. Патаракін, Д. Б. Ярмахов, R. P. Adler, B. Alexander, T. Anderson, B. Benziger, B. Brandon, J. S. Brown, C. Dalsgaard, R. Dawson, S. Downes, L. Evans, S. Lee & M. Berry, M. Madden, P. McGee & V. Diaz, M. & A. Nattland, M. Notari, J. Siemens, D. Souza, V. Stevens, G. Vossen).

Мета статті полягає в наданні методичної характеристики англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування англомовної компетентності в читанні учнів ПШ.

Методи дослідження. У статті використані *теоретичні методи* (критичний аналіз вітчизняних та іноземних методичних, педагогічних, лінгвістичних і психологічних наукових джерел, навчальних програм із метою вивчення й узагальнення теоретичних знань із проблеми дослідження, також був застосований метод синтезу, абстрагування, узагальнення і пояснення, екстраполяції) та *емпіричні методи* (опитування учнів 10-11 класів ПШ щодо існуючої практики використання англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань у навчанні читання).

Виклад основного матеріалу. Читання є окремим видом іншомовної мовленнєвої діяльності та одним із важливих засобів комунікативно-пізнавальної діяльності учнів ПШ, метою якої є отримання інформації з друкованого тексту для вирішення завдань спілкування (Л. Я. Зєня, С. Ю. Ніколаєва, Є. І. Пассов, Н. К. Скляренко, С. К. Фоломкина та ін.). У закладах загальної середньої освіти читання посідає місце окремої *мети навчання* англійської мови «як компонент іншомовної комунікативної компетентності, який входить до складу мовленнєвої компетентності» (Навчальні програми, 2017; Council of Europe, 2001).

Англомовна компетентність у читанні (АКЧ) – це «здатність читати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах опосередкованого спілкування» (Бігич, 2013, с. 370).

В аспекті навчання іноземної мови в ПШ АКЧ також визначають як «володіння та здатність і готовність до оволодіння навичками та вміннями зорового сприйняття, переробки й розуміння автентичної англомовної інформації у звичайних та несприятливих (стресових) умовах англомовного середовища з метою виконання фахових завдань» (Лагодінський, 2013, с. 3).

Читання також виконує важливі функції у процесі навчання іноземної мови як *засіб*: 1) вивчення мови і культури; 2) самоосвіти, інформаційної та освітньої діяльності; 3) організації практичного оволодіння іноземною мовою; 4) формування й удосконалення мовленнєвих навичок і вмінь інших видів комунікативної діяльності; 5) виховання і всебічного розвитку

школярів; 6) збагачення і розширення знань/досвіду учнів у різних сферах життя; 7) розвиток смислового сприйняття тексту – його розуміння (Вайсбурд та ін., 1997, с. 23; Бігич, 2013, с. 380).

Щодо мети формування АКЧ учнів ПШ, то відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, учні ПШ (10-11 класи закладів загальної середньої освіти) продовжують формування АКЧ і з метою «досягнення рівня B1 (рівень стандарту), рівня B1 (академічний рівень) чи рівня B2 (рівень філологічної профільної підготовки)» (Бігич, 2013, с. 376; *Council of Europe*, 2001). Згідно з вимогами програми, випускники ПШ повинні «читати й освоювати тексти на сучасні теми про життя підлітків, газетні статті про події у світі та в нашій країні, усвідомлювати висловлення надій та почуттів в особистих листах, вміти знаходити й вилучати потрібну інформацію з описом подій в газетних/журнальних статтях та брошурах», при цьому обсяг текстів для читання в 11-му класі складає 2000 та більше друкованих одиниць (Бігич, 2013, с. 376; *Навчальні програми*, 2017, с. 60). Тематична спрямованість формування АКЧ має відповідати вимогам програми. У 10-11 класах ПШ учні вивчають такі теми: «Я, моя родина, мої друзі»; «Спорт»; «Природа»; «Наука і технічний прогрес»; «Шкільне життя»; «Робота і професії» (*Навчальні програми*, 2017); вивчення цих тем може відбуватися в інтегрований спосіб.

До змісту АКЧ учнів ПШ належать: 1) вміння; 2) навички; 3) знання; 4) здібності до читання (Бігич, 2013, с. 370).

Уміння, які входять до складу АКЧ, включають «мовленнєві, навчальні, інтелектуальні, організаційні та компенсаційні» (Бігич, 2013, с. 370). Також вагому роль відіграє рівень сформованості в учнів ПШ базових мовленнєвих навичок – лексичних, граматичних, фонетичних, техніки читання тощо. Серед комунікативних здібностей читання науковці називають «адекватну реакцію читача на прочитане; уміння брати прочитане до уваги, застосовувати отримані у процесі читання відомості в реальних ситуаціях; задоволення своїх читацьких чи творчих інтересів; удосконалення умінь усного мовлення; пошук інформації за фахом тощо» (Бігич, 2013, с. 370-371). Важливим компонентом змісту АКЧ виступають декларативні та процедурні знання щодо типів читання та пов'язаних з їх реалізацією завдань і стратегій.

У зарубіжній англомовній методиці виділяють різні види читання, або групи вмінь читання: «skimming (визначення основної теми/ідеї тексту); «scanning» (пошук конкретної інформації в тексті); «reading for detail» (детальне розуміння тексту не лише на рівні змісту, але й сенсу)

(Heather Jones, 2001, p. 9). Деякі дослідники також виокремлюють також «extensive reading» (екстенсивне читання), «intensive reading» (інтенсивне читання), «reading sequences» (послідовне читання) (Harmer, 1998, p. 283), а також «critical reading» (Milan, 2003). Київська методична школа з опорою на типологію С. К. Фоломкіної (1987) розглядає такі види читання: ознайомлювальне, переглядове, вивчаюче (Бігич, 2013, с. 377). Ознайомлювальне читання реалізується з розумінням основного змісту тексту. Переглядове читання відбувається з метою пошуку необхідної інформації або інформації, яка зацікавила. Вивчаюче має на меті повне, глибоке розуміння основного змісту тексту (Бігич, 2013, с. 377). Згідно з вимогами програми, усі ці види читання мають стати фокусом уваги вчителя у процесі формування АКЧ учнів ПШ (*Навчальні програми*, 2017).

У нових державних освітніх стандартах наголошується, що у процесі навчання читання як виду мовленнєвої діяльності учні ПШ повинні бути ознайомлені «з різними функціональними типами текстів: прагматичними, науково-популярними, художніми поетичними та прозаїчними текстами» (Шевякова, 2006). АКЧ в учнів ПШ, як і на більш складних рівнях навчання, «формується не лише на основі художніх текстів, оскільки художній текст не завжди може задовольняти сучасним умовам реальної комунікації» (Безвін, 2017, с. 47). Тож необхідно приділити достатньо уваги автентичним публіцистичним текстам. При цьому доцільно використовувати матеріал автентичних періодичних видань (газет, журналів), зокрема он-лайн варіанту, обсяг і рівень складності яких, у цілому, відповідає вимогам програми – джерелу сучасної актуальної інформації, яка є необхідною у вирішенні багатьох завдань спілкування. Крім автентичності, вибір англійських автентичних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування АКЧ у старшокласників зумовлений значним поширенням технологій медійного мовленнєвого впливу на аудиторію, особливо молодіжну, на сучасному етапі життя суспільства, та їх мотиваційним потенціалом. При цьому дані опитування учнів 10-х та 11-х класів Сумської загальноосвітньої школи № 23, проведеного в 2019-2020 н.р., свідчать: має місце недостатнє використання англійських автентичних текстів періодичних он-лайн видань у формуванні АКЧ учнів ПШ, лише 11 % учнів і 23 % вчителів говорять про регулярне використання текстового матеріалу цього типу на уроках англійської мови.

Тематикою текстів у 10-11 класах порівняно з попереднім ступенем навчання є більш серйозні, нагальні соціально важливі теми, які змушують аналізувати, висловлюватися з приводу проблеми та є рушійною силою до

розвитку критичного мислення. Наведемо приклади назв і фрагментів відповідних текстів.

Стаття «How to Reopen the American Mind» з он-лайн видання «The New York Times»: «...*In 1987, the University of Chicago professor Allan Bloom published “The Closing of the American Mind”, which became a surprise best seller. Bloom and his conservative champions emphasized the university as a refuge from society, where America’s future elites could be initiated into the Great Books tradition. In what became a national debate, this view drew responses from liberal critics who railed against the Great Books tradition as a vestige of elitism and oppression that needed to be discarded if humanities departments were to fulfill their democratic mission...*» (Baskin & Berg, 2020).

Також прикладом може бути інтерв'ю «Wesley Snipes on art, excellence and life after prison: ‘I hope I came out a better person’» з інформаційного он-лайн видання «The Guardian»: «...*I’m not saying I believe it, I say. I’m simply asking if you think it’s fair. Now his voice is calm and professorial. “This is part of the challenges that we as African Americans face here in America – these microaggressions. The presumption that one white guy can make a statement and that statement stands as true! Why would people believe his version is true? Because they are predisposed to believing the black guy is always the problem...*» (Hattenstone, 2020).

Як вже було зазначено вище, вимогою програми та аксіомою сучасної методики є необхідність і доцільність використання саме автентичних текстів у процесі формування АКЧ учнів ПШ.

Загалом, під *автентичністю* в методиці навчання іноземної мови розуміють «застосування автентичного мовного та мовленнєвого матеріалу у процесі навчання» (Гаврилюк, 2010).

За А. М. Щукіним, «автентичність – це усний і письмовий текст, який є реальним продуктом мовленнєвої діяльності носіїв мови й не адаптований для тих, хто вивчає мову, відповідно до їх рівня володіння» (Щукін, 2008, с. 41).

На думку А. С. Пелишенко, автентичність, – це «така якість тексту, що забезпечує під час його опрацювання функціонування саме тих мовленнєвих механізмів, які реалізують спілкування в природних умовах реального життя» (Пелишенко, 1995, с. 34-36).

Переваги автентичних текстів періодичних он-лайн видань у цьому плані є очевидними: в автентичному тексті наявний вибір лексики і правильне граматичне оформлення висловлювання, а також змістовність – проблематика, що є актуальною для сучасного періоду життя носіїв мови;

важлива інформація про культуру країни, відтвореність національної специфіки країни, мова якої вивчається; інформація, яка є сучасною, цікавою та значущою для учнів і відповідає їх інтересам. Такі тексти допомагають викликати певну реакцію, стимулювати розумову діяльність учнів на уроках іноземної мови.

До автентичних матеріалів відносять газетні/журнальні статті, брошури, листи, реклами, програми, новини радіо і телебачення, оголошення тощо. Все це є матеріалами, які використовуються в реальному житті країн, мова яких вивчається, вони не створені спеціально з навчальною метою. Проведене опитування учнів 10-11 класів показало, що англomовні автентичні тексти періодичних он-лайн видань викликають інтерес і мотивують учнів ПШ до вивчення іноземної мови, старшокласники визначають їх «цікавими», «актуальними», «сучасними». Культурознавча спрямованість таких текстів заохочує школярів до пізнання культури інших народів і власної країни у процесі вивчення іноземної мови.

Автентичні матеріали дозволяють забезпечити так зване «автентичне навчання», яке розглядається як важливий напрям сучасної методики навчання іноземних мов і культур: «*Authentic learning* – learning related to real-life or 'authentic' situations – the kinds of problems faced by citizens, consumers, or professionals. Advocates complain that what is taught in school has little relationship to anything people do in the world outside of school; efforts to make learning more authentic are intended to overcome that problem. Authentic learning situations require teamwork, problem-solving skills, and the ability to organize and prioritize the tasks needed to complete the project. Learners should know what is expected before beginning their work. Consultation with others, including the teacher or instructor, is encouraged. The goal is to produce a high-quality solution to a real problem, not to see how much the learner can remember» (*IBE Glossary*, 2013, p. 7).

Загалом, використання під час навчання читання учнів ПШ англomовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань допомагає забезпечити культурознавчу спрямованість і вмотивованість навчання, моделювати реальне життя на уроці іноземної мови, а, отже, і реалізувати загальноосвітні (соціокультурні), розвивальні, виховні цілі в системі шкільної освіти.

Варто звернути увагу на всю сукупність структурних і мовленнєвих ознак автентичного тексту, що відповідає нормам, прийнятним носіями мови.

В. П. Наталин (1999) у своєму дослідженні розглядає аспекти автентичності текстів, які використовуються в навчанні іноземних мов, та

виокремлює такі змістовні підтипи автентичності: 1) культурологічна автентичність; 2) інформаційна автентичність; 3) ситуативна автентичність; 4) автентичність національної ментальності; 5) реактивна автентичність; 6) автентичність оформлення; 7) автентичність навчальних завдань до текстів (Наталин, 1999, с. 50).

Вважаємо можливим екстраполювати дані В. П. Наталина (1999) на предмет нашого дослідження й розглянути такі характеристики текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування АКЧ учнів ПШ в аспекті автентичності: 1) культурологічна автентичність; 2) автентичність національної ментальності; 3) мовна автентичність; 4) інформаційна автентичність; 5) ситуативна автентичність; 6) реактивна автентичність; 7) автентичність оформлення.

У першу чергу, розглянемо *культурологічну автентичність*, адже формування АКЧ учнів ПШ напряду взаємопов'язано з культурою країни, мова якої вивчається. Сучасні Інтернет-видання насичені країнознавчою інформацією, у текстах часто висвітлюються буденні ситуації життя Великої Британії та інших англомовних країн із використанням назв відповідних реалій (Royal Family, pound, double-decker, Thanksgiving Day, Christmas Carol etc.), географічних назв (Manchester, London, mountains), імен відомих людей (Dickens, Philip Astley, George Bernard Shaw), традиційних форм звернення (Mrs ..., Mr..., Dear, Miss) тощо (Наталин, 1999, с. 50).

Матеріали, які містять дані про історію країни, її столицю, про її традиції і свята, побут її мешканців, цінності, уподобання, стиль життя та навіть стиль мислення, розвивають особистість учня й виступають засобом навчання мови. Таке вивчення відповідає парадигмі навчання в діалозі культур, адже може йти порівняння власної культури з культурою мови, яка вивчається.

У результаті опрацювання текстів, які характеризуються культурологічною автентичністю, учні заглиблюються у вивчення іноземної мови, виникає зацікавленість та мотивація. Саме це відбувається під час використання англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування АКЧ учнів ПШ.

Автентичність національної ментальності відіграє важливу роль у характеристиці англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування АКЧ учнів ПШ. Такі тексти демонструють та роз'яснюють життя носіїв мови, є певним відображенням національної специфіки країни в аспекті *ідіоматичності*, яку розуміємо як

«психолінгвістичний феномен, що полягає у своєрідності вербального менталітету нації носіїв мови» (Подосиннікова, 2002, с. 5).

Тексти цього типу є цікавим та ефективним інструментом для формування готовності та здатності до діалогу культур, що також висвітлені в цих текстах ситуації, які можуть інтерпретуватися по-різному залежно від цінностей та стереотипів різних культур, мислення автора й реципієнта (Наталин, 1999, с. 51).

Мовна автентичність текстів англомовних періодичних он-лайн видань пов'язана з автентичністю національної ментальності та зумовлена тим, що соціальна спрямованість, особливості мовленнєвої поведінки цільової аудиторії і жанрово-композиційна специфіка цих текстів дозволяє використовувати їх для того, щоб познайомити учнів із проявом феномену ідіоматичності на рівні мовлення, де «ідіоматичність мовлення – це мовлення, яке побудоване за структурно-мовленнєвими зразками, що властиві традиційному узусу певної мови та відображають особливості вербального менталітету нації її носіїв» (Подосиннікова, 2002, с. 10). Тексти англомовних періодичних он-лайн видань є високою мірою насиченими мовленнєвими кліше, сталими конструкціями, фразеологізмами, тематичною лексикою, які пов'язані з різними сферами сучасного життя й належать до публіцистичного стилю, та які вживають під час спілкування освічені носії іноземної мови. Англомовні автентичні тексти періодичних он-лайн видань як матеріал для формування АКЧ учнів ПШ – це «живий», невигадааний текст, вони не є штучно насиченими словами і словосполученнями, які рідко зустрічаються в сучасному мовленні або й взагалі не вживаються. Усе це відчувається учнями, і така природність тексту має на них належний емоційний вплив та викликає зацікавленість до подальшої роботи.

Окрім лексичного, цей тип автентичності має ще й граматичний аспект, який може бути особливо значущим для публіцистичних текстів. Граматична автентичність тексту пов'язана з тим, що граматично та логічно правильно побудовані речення в тексті допомагають одразу формувати вміння використовувати ту чи іншу граматичну структуру без докладання певних зусиль.

Так, для англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань характерна стриманість у вираженні своєї думки: *If the last few years have seen a heartening* (Hotson, 2020). Широко вживаються дієслова узагальнювального значення: *Given the year so far* (Hotson, 2020).

Знайомство з зазначеними вище та іншими мовними явищами, які можна зустріти в англомовних автентичних текстах періодичних он-лайн

видань, їх включення до «читацького багажу» учнів ПШ у подальшому зробить їх іншомовне спілкування більш стилістично адекватним, тобто таким, що відповідає не лише мовній системі, а й також мовленнєвим нормам та узусу, а мовленнєвий вплив – ефективним (Подосиннікова, 2002, с. 3).

Інформаційна автентичність пов'язана з тим, що англomовні автентичні тексти періодичних он-лайн видань, як матеріал для формування АКЧ учнів ПШ, містять сучасну, актуальну та здебільшого нову для старшокласника інформацію, яка має на меті привернути увагу, зацікавити свого реципієнта. Ця характеристика є важливою для текстів публіцистичного стилю так само, як і для художніх текстів: відбір текстів за тематикою та змістом відбувається відповідно до вікових особливостей та інтересів учнів, інформація проходить оцінку з погляду її значущості, ефективності, доступності для школярів. Текст можна вважати цікавим, насиченим та інформативним, якщо він викликає інтерес у читача або слухача й залучає до своєрідної співпраці (Наталин, 1999, с. 51).

Ситуативна автентичність відбиває реальність поданої в тексті ситуації, яка стимулює інтерес учнів до культури, поведінки носіїв мови та їхнього способу мислення, створює природність дискусії. Ситуативно-автентичні тексти викликають інтерес і природну емоційну реакцію школярів, формують позитивне ставлення до предмета (Петрушова, 2018, с. 47). Сучасні періодичні он-лайн видання пропонують науково-популярні та публіцистичні тексти, що відображають цілий спектр різноманітних автентичних життєвих обставин, які віддзеркалюють реалії сучасного життя. Вони сприймаються учнями як такі, що покликані вирішувати життєві, а не методичні завдання.

Реактивна автентичність пов'язана з тим, що на будь-що почуте особистість має певну реакцію. Англomовні автентичні тексти періодичних он-лайн видань як матеріал для формування АКЧ учнів ПШ здатні викликати в учня емоційний, розумовий і мовний відгук саме тими шляхами, які є притаманними культурі носіїв мови.

Реактивна автентичність текстів може забезпечуватися різноманітними засобами. Наявність у тексті вигуків (*Wow, Oh*), питань (*So how can you trigger your own state of flow?!*) (Hotson, 2020), підсилювальних конструкцій (*It does take a lot of time!*), оцінних слів (*great, terrible, brilliant*) надає йому виразність, емоційну забарвленість, викликає інтерес у читача (Петрушова, 2018, с. 47).

Автентичності оформлення варто віднести окреме місце в характеристиці англomовних автентичних текстів періодичних он-лайн

видань як матеріалу для формування АКЧ учнів ПШ. Адже оформлення текстів у більшості випадків привертає увагу, зацікавлює та встановлює зв'язок з реальністю (Петрушова, 2018, с. 47).

Доречним може слугувати приклад автентичного матеріалу – фрагмент статті «How to Reopen the American Mind» із щоденної американської газети «The New York Times»: *«Looking back, Bloom got some things right. He accurately foresaw the fate awaiting humanities departments that neglected the fundamental questions: Is there freedom? Is there punishment for evil deeds? What is a good society? How should I live? These were the questions that had always attracted the best students to humanities departments. What did professors expect to happen when they informed those students that the texts humanists had pored over for millenniums were nothing more than vectors of ideology and oppression? Who could blame these students for transferring into economics or computer science — as so many now have?»* (Baskin & Berg, 2020).

У зазначеному вище зразку статті наявні риторичні питання на такі теми, які повністю відповідають назві. У процесі читання таких статей в учнів ПШ формується прямий зв'язок між комунікативними ситуаціями, змістом спілкування та іноземною мовою, що сприяє запобіганню інтерференції рідної мови.

Можна навести як ще один приклад фрагмент статті під назвою «Outside entertainment options are now limited. Time to dust off the board games» з газети «The Guardian»: *«...As a child, my family would make an annual visit to a beach house in Cumbria (six converted and connected railway carriages). In the evenings, games of Monopoly would be conducted with a view of high tide – as though the sea, too, wanted to play. With an early bedtime, half-finished games would be put away overnight to be returned to the next evening. I cheated every time, stashing pink notes before recommencing. Nothing was said, but I am sure everyone knew...»* (Parkinson, 2020).

Як фрагмент, так і повністю вся стаття є ефективним матеріалом для формування АКЧ учнів ПШ, адже під час читання старшокласники можуть проаналізувати не лише використання слів, але і зробити висновки щодо ігор закордоном, що, на нашу думку, є важливим для всебічного розвитку особистості учня ПШ.

Таким чином, спектр характеристик автентичності англомовних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування АКЧ є широким і має суттєвий методичний потенціал.

Вважаємо, що реалізацію розглянутих аспектів автентичності в конкретному тексті слід брати до уваги при відборі англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування АКЧ в учнів ПШ.

Як відомо, на старшому ступені навчання англійської мови в ПШ до іншомовних текстів для формування АКЧ висувають певні вимоги. Тексти повинні мати такі характеристики: «1) пізнавальна цінність, науковість їх змісту; 2) будуватися на фактичному матеріалі про країну та її народ, мова якого вивчається, а також включати відомості з найрізноманітніших галузей людських знань (науково-популярні тексти); 3) відповідність змісту текстів віковим особливостям та інтересам учнів. Ці тексти повинні відповідати інтелектуальному рівню розвитку учнів, бути значущими для них, задовольняти їх емоційні та пізнавальні запити; 4) виховний і розвивальний потенціал текстів. Такі тексти повинні сприяти формуванню морально-етичних якостей читача; 5) наявність різних форм мовлення: діалогічного мовлення і монологічного мовлення та різні типи текстів, що функціонують у ситуаціях реального спілкування» (Ніколаєва та ін., 2015, с. 379-380).

Бажано, щоб англомовні автентичні тексти періодичних он-лайн видань для формування АКЧ в учнів ПШ супроводжувалися засобами наочності (малюнки, ілюстрації, схеми, плани, графіки, таблиці тощо), які можна використовувати в якості орієнтирів-підказок для подальшого відтворення змісту. Вони сприяють смисловій здогадці, розвивають критичне мислення, пробуджують в учнів увагу та інтерес до змісту, допомагають утримувати в пам'яті послідовність викладених у тексті ідей, думок, фактів, покращують точність і повноту розуміння.

Доцільно користуватися матеріалами англомовних автентичних текстів, які відібрано з таких сайтів періодичних он-лайн видань, що мають соціально успішну освічену цільову аудиторію (так званий «середній клас»), розкривають універсальну тематику, містять сумлінно підготовлений і різноманітний матеріал високої інформаційно-змістової та мовленнєвої якості (інтерв'ю з відомими особами, новинні та аналітичні статті тощо), наприклад: веб-сайт <http://breakingnewsenglish.com>, «NBC News», «BBC News», веб-сайти газетних видань «The New York Times», «The Guardian», тощо (Безвін та Подосиннікова, 2019, с. 114).

Вважаємо можливим використовувати такі критерії відбору сайтів періодичних он-лайн видань як джерела англомовних автентичних текстового матеріалу для формування АКЧ в учнів ПШ: «автентичність; доступність; функціонально-цільова обумовленість; достовірність

розміщеної інформації; актуальність; місце в рейтингах популярності» (Безвін та Подосиннікова, 2019, с. 114).

На нашу думку, важливо організовувати формування АКЧ учнів ПШ на засадах інтерактивного навчання іноземних мов.

Під *інтерактивним навчанням іноземних мов* у цій праці розуміємо «спеціальну форму організації навчально-пізнавальної діяльності на уроці іноземної мови, у процесі якої учні в складі малої групи (4-8 учнів) вирішують спільне навчальне комунікативно та/або особистісно орієнтоване завдання, перебуваючи в активній взаємодії і позитивній взаємозалежності та працюючи в умовах взаємної підтримки» (Подосиннікова, 2012, с. 199).

Відповідно, «*інтерактивний прийом навчання іноземних мов* – це елементарний методичний вчинок, який відповідає особливостям інтерактивного навчання та направлений на вирішення групою учнів конкретного навчального завдання в умовах взаємодії і співпраці» (Подосиннікова, 2012, с. 202).

У такому ракурсі інтерактивне навчання іноземних мов певною мірою співвідноситься з так званою «продуктивною навчальною діяльністю» (термін Н. Ф. Коряковцевої) – «учебно-познавательной деятельностью созидательного, творческого характера, направленной [...] на самостоятельное добывание знаний и умений учащимися, накопление самостоятельного опыта учения, создание нового или усовершенствование известного» (Коряковцева, 2010, с. 23).

Організація інтерактивного навчання іноземної мов передбачає «моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та стимулювання в кожного учня відчуття успішності та інтелектуальної спроможності» (Подосиннікова, 2012, с. 198).

Ураховуючи специфіку предмету дослідження, доцільним є використання у процесі формування АКЧ учнів ПШ таких інтерактивних прийомів, як рольова гра, «мозкова атака» (мозковий штурм), «навчаючи – учусь», «американська мозаїка», дискусії різних типів («мікрофон», «коло ідей», «прес», «займи позицію», «ланцюжок», «ток-шоу»), «кластер» («карта понять», «асоціограма»), порівняльна діаграма, цілеспрямоване читання, «двохчастинний щоденник» (Корнієнко, 2008, с. 9; Щукин, 2006, с. 219).

Наведемо приклад відповідної вправи. Мета вправи: навчити учнів будувати висловлювання понадфразового рівня. Інтерактивний прийом: форум (тип прийому – пізнавальний).

«Join into 2 groups. The first group is the group of experts. Choose the leader in your group. You should discuss such a debatable question: Some people think that zoos are out-of-date and cruel institutions that should be closed down. Do you agree? Prove your decision. The second group is audience. The audience should listen attentively to all the arguments and after discussion you can ask the experts questions» (Подосиннікова, 2012, с. 203).

Застосування прийомів інтерактивного навчання під час формування АКЧ в учнів ПШ на матеріалі англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань дозволяє розвивати критичне мислення, уміння аналізувати прочитане й висловлювати власні думки щодо прочитаного, систематизувати інформацію та робити певні висновки, пропонувати рішення висвітлених у тексті проблем.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.

Використання англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань є ефективним засобом формування АКЧ в учнів ПШ, адже вони містять сучасну інформацію, несуть лінгвістичний, психологічний і педагогічний потенціал. Англомовні автентичні тексти періодичних он-лайн видань розширюють межі навчальної діяльності учнів ПШ, допомагають краще розуміти мовлення носіїв мови, яка вивчається і, як результат, процес навчання стає більш захоплюючим, цікавим, емоційним та наближеним до реальності. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в розробці методики формування АКЧ в учнів ПШ з використанням англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань.

ЛІТЕРАТУРА

- Гаврилюк, К. П. (2010). До питання використання автентичних текстів для навчання аудіювання з іноземної мови студентів коледжу. *Науковий потенціал України: інтернет-конференція (22-24 березня 2010 р.)*. Режим доступу: <http://intkonf.org/gavrilyuk-kp-do-pitannya-vikoristannya-avtenticnih-t...> (Havriliuk, K. P. (2010). On the issue of using authentic texts to teach foreign language listening to college students. *Scientific potential of Ukraine: Internet conference (March 22-24, 2010)*. Retrieved from: <http://intkonf.org/gavrilyuk-kp-do-pitannya-vikoristannya-avtenticnih-t...>).
- Безвін, Ю. Г. (2017). *Формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови засобами проектної діяльності* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ (Bezvin, Yu. H. (2017). *Formation of socio-cultural competence in future teachers of English by means of project activities* (PHD thesis). Kyiv).
- Безвін, Ю. Г., Подосиннікова, Г. І. (2019). Формування у майбутніх викладачів англійської мови лінгвосоціокультурної компетентності засобами інформаційно-дослідницького проекту. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія педагогіка та психологія*, 30, 110-119 (Bezvin, Yu. H., Podosinnikova, H. I. (2019). Formation of future English language teachers' linguistic

- and socio-cultural competence by means of an information research project. *Bulletin of Kyiv National Linguistic University. Pedagogy and Psychology Series*, 30, 110-119).
- Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька, Г. Е. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ (Bihych, O. B., Borysko, N. F., Boretska, H. E. (2013). *Methodology of teaching foreign languages and cultures: theory and practice*. Kyiv).
- Вайсбурд, М. Л., Блохина, С. Л. (1997). Обучение пониманию иноязычного текста при чтении как поисковой деятельности. *Иностранные языки в школе*, 5, 19-24 (Weisburd, M. L., Blokhina, S. L. (1997). Learning to understand a foreign text when reading as a search activity. *Foreign languages at school*, 5, 19-24).
- Гриневич, Л., Елькін, О., Калашнікова, С., Коберник, І., Ковтунець, В. та ін. (2016). *Концептуальні засади реформування середньої школи: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА*. Київ (Hrynevych, L., Elkin, O., Kalashnikova, S., Kobernyk, I., Kovtunets, V. and others. (2016). *Conceptual principles of secondary school reform: NEW UKRAINIAN SCHOOL*. Kyiv).
- Корнієнко, О. М. (2008). Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування. *Англійська мова та література*, 28, 9-12 (Korniienko, O. M. (2008). Modern pedagogical technologies and methods of their application. *English Language and Literature*, 28, 9-12).
- Коряковцева, Н. Ф. (2010). *Теория обучения иностранным языкам: продуктивные образовательные технологии*. Москва. (Koriakovtseva, N. F. (2010). *Theory of foreign language teaching: productive educational technologies*. Moscow).
- Лагодинський, О. С. (2013). Англійська комунікативна компетентність як компонент змісту англійської підготовки курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів. *Педагогічні науки*, 3, 1-13 (Lahodynskyi, O. S. (2013). English-language communicative competence as a component of the content of English-language training of cadets (students) of higher military education institutions. *Pedagogical Sciences*, 3, 1-13).
- Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи* (2017). Київ (*Curricula in foreign languages for secondary schools and specialized schools with in-depth study of foreign languages 10-11 classes* (2017). Kyiv).
- Наталин, В. П. (1999). Критерій змістовної автентичності навчального тексту. *Іноземні мови в школі*, 2, 50-52 (Natalyn, V. P. (1999). Criterion of meaningful authenticity of the educational text. *Foreign languages in school*, 2, 50-52).
- Ніколаєва, С. Ю. (2015). *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах*. Київ: Ленвіт (Nikolaieva, S. Yu. (2015). *Modern technologies of teaching foreign languages and cultures in secondary and higher education institutions*. Kyiv: Lenvit).
- Пелишенко, А. С. (1995). Использование аутентичного песенного материала в обучении иностранным языкам. *Іноземні мови*, 3-4, 33-36 (Pelishenko, A. S. (1995). Use of authentic song material in foreign language training. *Foreign languages*, 3-4, 33-36).
- Петрушова, Н. В., Люлька, В. М. (2018). Принципи організації домашнього читання іноземною мовою студентами непрофільних спеціальностей. *Калейдоскоп мов*, 2 (179), 46-48 (Petrushova, N. V., Liulka, V. M. (2018). The Principles of Home Reading

Organization for the Nonspecialized Differentiation Students. *Kaleidoscope of languages*, 2 (179), 46-48).

Подосиннікова, Г. І. (2012). Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов. *Педагогіка*, 196-208 (Podosinnikova, H. I. (2012). Methodological characteristics of interactive learning of foreign languages. *Pedagogy*, 196-208).

Подосиннікова, Г. І. (2002). *Навчання студентів-філологів ідіоматичних предикативних конструкцій англійського розмовного мовлення на матеріалі автентичних художніх текстів* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ (Podosinnikova, H. I. (2002). *Teaching students of philology idiomatic predicative constructions of English colloquial speech on the material of authentic literary texts* (PHD thesis). Kyiv).

Фоломкина, С. К. (1987). *Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе: учеб.-метод. пособие для вузов*. Москва: Высш. шк. (Folomkina, S. K. (1987). *Teaching reading in a foreign language at a non-language university: teaching manual*. Moscow: Higher school).

Шевякова, А. (2006). *Методики обучения чтению: что лучше?* Режим доступу: <https://home-school-ng.livejournal.com/35228.html> (Sheviakova, A. (2006). *Methods of teaching reading: what is better?* Retrieved from: <https://home-school-ng.livejournal.com/35228.html>).

Щукин, А. Н. (2008). *Лингводидактический энциклопедический словарь: более 2000 единиц*. Москва (Shchukin, A. N. (2008). *Linguodidactic Encyclopedic Dictionary: more than 2000 units*. Moscow).

Щукин, А. Н. (2006). *Обучение иностранным языкам: теория и практика*. Москва (Shchukin, A. N. (2006). *Teaching foreign languages: theory and practice*. Moscow).

Baskin, J., Berg, A. (2020). How to Reopen the American Mind. *The New York Times*. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2020/10/22/opinion/covid-college-humanities.html>.

Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR)*. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16802fc1bf>.

Harmer, J. (1998). *The Practice of English Language Teaching*. London.

Hattenstone, S. (2020). Wesley Snipes on art, excellence and life after prison: 'I hope I came out a better person'. *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/film/2020/nov/02/wesley-snipes-on-art-excellence-and-life-after-prison-i-hope-i-came-out-a-better-person>.

Hotson, E. (2020). How "flow" brings out your full potential. *BBC Magazine*. Retrieved from: <https://www.bbc.com/worklife/article/20191216-how-flow-brings-out-your-full-potential>.

IBE Glossary of Curriculum Terminology (2013). Geneva, Switzerland: UNESCO International Bureau of Education.

Jones, H. (2001). *21st Century. Ken Methold, Reading Comprehension*. Book 2. A Graded Comprehension Course.

Parkinson, H. J. (2020). Outside entertainment options are now limited. Time to dust off the board games. *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2020/oct/23/outside-entertainment-options-are-now-limited-time-to-dust-off-the-board-games>.

РЕЗЮМЕ

Подосинникова Анна, Огиенко Дарья. Методическая характеристика англоязычных аутентичных текстов периодических он-лайн изданий как материала для формирования компетентности в чтении учащихся профильной школы.

В статье представлена методическая характеристика англоязычных аутентичных текстов периодических он-лайн изданий как материала для формирования компетентности в чтении учащихся профильной школы. Также обоснована целесообразность использования англоязычных аутентичных текстов периодических он-лайн изданий как материала для формирования компетентности в чтении учащихся профильной школы, рассмотрены характеристики аутентичности таких текстов и приведены соответствующие примеры (на материале программы 10-11 классов учреждений общего среднего образования), раскрыта уместность использования приемов интерактивного обучения иностранным языкам в процессе формирования компетентности в чтении учащихся профильной школы с использованием англоязычных аутентичных текстов периодических он-лайн изданий.

Ключевые слова: методическая характеристика, аутентичные тексты англоязычных периодических он-лайн изданий, англоязычная компетентность в чтении, интерактивное обучение иностранным языкам, профильная школа.

SUMMARY

Podosynnikova Hanna, Ohiienko Daria. Methodological characteristics of English authentic texts of online editions as the material for forming reading competence of profiled school students.

***Introduction.** Nowadays the society puts high demands to the level of reading competence of profiled school students that requires applying new effective educational technologies. The English authentic texts of online edition present a panoramic view of the national culture, a wide choice of authentic vocabulary and grammar structures, as well as a variety of motivating, thought-provoking information that is interesting and meaningful to students and meets their needs and interests. When used in teaching reading in profiled senior school, this type of texts develops critical thinking, stimulates the mental activity.*

***Purpose.** The article tackles the problem of forming reading competence of profiled school students with the help of English authentic texts of online editions. **Methods.** The study provides theoretical substantiation backed up with results of empirical research for organizing the process of forming reading competence of profiled senior school students with the help of English authentic texts of online editions. **Results.** The article contains an overview of the modern scientific ideas regarding the problem of forming reading competence of profiled senior school students with the help of English authentic texts of online editions. It defines the aim and the structural components of reading competence of the profiled school students and considers the advantages of using English authentic texts of on-line editions. Dealing with the notion of text authenticity it also dwells upon characteristics of authenticity peculiar to English authentic texts of online editions. The interactive foreign language teaching and its techniques are suggested as a methodological bases and tool adequate to the tasks of forming reading competence of profiled school students using English authentic texts of online editions. **Conclusion.** The research has shown*

that English authentic texts of online editions are an effective means of forming reading competence of profiled school students. English authentic texts of online editions have a powerful lingua-sociocultural, psychological and pedagogical potential; when used as teaching material, authentic texts of newspaper and magazine publications stimulate learners' motivation and interest to the country of the target language that increases the effectiveness of forming reading competence of profiled school students.

Key words: *methodological characteristics, authentic texts of English online editions, English reading competence, interactive foreign language teaching, profiled school.*

УДК 373.21

Євдокія Харькова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-3246-5457

Світлана Парфілова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-9582-4306

Віта Бутенко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-3578-8147

Ольга Шаповалова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-8888-591X

DOI 10.24139/2312-5993/2020.07/208-218

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті схарактеризовано сутність понять «компетентність», «мовленнева компетентність», «комунікативно-мовленнева компетентність», «формування комунікативно-мовленневої компетентності дітей дошкільного віку»; проаналізовано потенційні можливості використання мультиплікаційних фільмів у формуванні комунікативно-мовленневої компетентності дітей дошкільного віку; визначено критерії добору мультиплікаційних фільмів з точки зору їх придатності для використання як засобу формування комунікативно-мовленневої компетентності дітей дошкільного віку; означено етапи роботи над мультиплікаційними фільмами в контексті формування комунікативно-мовленневої компетентності дітей дошкільного віку.